

**Europé Konferencia
2011.06.18.**

„Föld és Ég elválasztása....”

11:00-11:10 Fekete Mária üdvözlő beszéde

11:10-11:30 Gresz Ágnes: *Párhuzamok, avagy az interpretáció határai*

11:30-11:50 Mrenka Attila: *A Gáta-Wieselburg kultúra legújabb emlékei Szombathelyen*

11:50-12:00 Kiss Magdolna bemutatja: Pannoniai Lakomák c. kötetet

12:00-13:00 kávé és ebéd szünet

13:10-13:30 Pásztor Emília: *Csillagok a föld alól*

13:30-13:50 Tóth Anna Judit: *A görög héroszmítoszok struktúrája*

13:50-14:10 László Attila: *Alapítástól pusztulásig. Adatok a neolitikus és rézkori építési ritusok kérdéséhez*

14:10-14:40 Fekete Mária - Szabó Géza: *Regöly*

14:40-15:00 kávé szünet

15:00- tól kötet bemutató és átadás

„Föld és Ég elválasztása....”

Egyedülálló régészeti leletek esetében mindig felmerül azok „kultikusságának” kérdése. Ez a problémakör újra és újra felveti a mitológiai, néprajzi, antropológiai párhuzamok alkalmazásának lehetőségét. Bár az írásos források vizsgálatakor sokkal összetettebb párhuzam-rendszer vizsgálata válik lehetővé, ezek a megoldások különösen az írással nem rendelkező kultúrák esetében segítenek azok vallásos életének, mitológiájának megismerésében, feltérképezésében. A szegvár-tűzkövesi újkőkori-férfiszobor kapcsán, hagyományainkat folytatva, ismét a különböző tudományterületek közötti együttműködésre helyezük a hangsúlyt. Konferenciánk témája így a Közép- Európa és a Mediterráneum múltjának mitológiai és régészeti emlékeinek kutatásának összekapcsolása.

**Párhuzamok,
avagy az interpretáció határai**

Gresz Ágnes

Mikor olyan jelenséget próbálunk értelmezni, amit adott kultúra kontextusán belül nem magyarázható, párhuzamokat keresünk. Hogy pontosan milyen hasonló jelenséget használunk, azt nagyobb részben az összehasonlítás célja dönti el. Törekedhetünk arra, hogy hasonlóságot mutassunk ki két kultúra között, bebizonyítsuk egy szokás továbbélését vagy magyarázatot találjunk egy őskori jelenségre, stb. Felmerül a kérdés azonban, mikor válik irrelevánssá egy párhuzam, létezik-e módszer a helyes alkalmazásra? Előadásomban nem megoldani, csupán felvetni és különböző nézőpontokból vizsgálni szeretném ezt, a mindenki számára ismerős problémát.

A Gáta-Wieselburg kultúra legújabb emlékei Szombathelyen

Mrenka Attila

2011 tavaszán a VaMMI munkatársai megelőző feltárást folytattak Szombathelyen. A lelőhelyen a Boleráz kultúra emlékei már régóta ismertek. Munkatársaimmal ennek a lelőhelynek határán tártunk fel egy gödröt, melyből a jól ismert Gátai anyag került elő. Előadásomban ismertetem ezt a legújabb anyagot és bemutatás szintjén áttekintem Vas megye eddigi eredményeit a kultúrával kapcsolatban. Természetesen igyekszem kitekintést adni a kultúra külföldi anyagára is és a párhuzamok segítségével megkísérlem értékelni a Wieselburg kultúra szerepét Magyarország középső- és késő bronzkorának formálásában.

Csillagok a föld alól

Pásztor Emília

A kulturális csillagászat a régészet segédtudományaként fontos szerepet játszhat abban, hogy az ősi, írástudással nem rendelkező közösségek természeti környezetéhez való viszonyát, az égi jelenségek emberi közösségekre gyakorolt hatását tanulmányozhassuk. A néprajzi és történeti források tanúsága szerint a rendszeresen ismétlődő és különösen feltűnő csillagászati, légköri jelenségek ismerete és nyoma mind a gyakorlati életben, mind a hitvilágban megtalálható. Így az anyagi kultúrában is okkal keressük ennek hatását.

Az előadás célja, hogy röviden bemutassa az archaeoasztronómia, vagy még inkább a kulturális csillagászat által a régészeti kutatások számára nyújtható gazdag módszertani és adatértékelési lehetőségeket Kárpát-medencei eset tanulmányok alapján.

A görög héroszmítoszok struktúrája

Tóth Anna Judit

A Föld és az ég szétválasztása egyszersmind a káosz megszüntetésének aktusa, melynek során a létező nevet kapnak, és elrendelt helyükre kerülnek. A teremtésmítoszok gyakran kapcsolódnak rituálisan az újév ünnepléséhez, az ő motívumaik ismétlődnek a városalapítások mítoszaiban.

A görög mítoszok nagy részét hérosztörténetek teszik ki, ezek cselekményváza általában igen sematikus, az anya valamely istenség által elcsábított királylány, akit rokonai (apa, nagybáty, mostoha) különféle büntetésekkel sújtanak, a gyermeket kiteszik egy erdőbe vagy a tengerre. A hős idegenek között nevelkedik fel, majd felnőve hőstetteket hajt végre: bosszút áll anyjáért, kalandokban vesz részt, várost alapít. A séma értelmezésére számos strukturalista megközelítés született az idők során, melyek közös kiindulópontja a cselekmény nyilvánvaló párhuzama az átmeneti rítusok szakaszaival: a mítoszt pubertáskori beavatási rítusként magyarázzák, vagy az anya vagy az ifjú hős szempontjából közelítve meg a történeteket. Előadásomban összefoglalom, ill. részben cáfolom ezeket az elméleteket, ill. egy alternatív magyarázatot mutatok be.

A beavatás alatti szeparáció és próbatételek a beavatandót a halállal analóg állapotba juttatják, amely azonban csak időleges. A héroszmítoszokban valóban valami nagyon hasonló történik a főhőssel, de itt a végcél nem a felnőttként való hazatérés, hanem a főhős végleges kiszakítása az emberi közösségből. A státusz nélküli gyermek az európai kultúrában szinte mindenütt veszélyes potenciállal rendelkezik, ahogy a görög hérosz is veszélyt jelent saját tagjaira. Állapota ugyanakkor hasonló a teremtés előtti őskáosz állapotához: nem rendelkezik azokkal a „címkekkel”, melyek a kultúrában élő embert definiálják, ez teszi alkalmassá a héroszt, hogy egy lokális „teremtés” résztvevőjeként, azaz városok megalapítójaként szerepeljen.